

Στήν ημέρα όταν ο άνθρωπος
Νέα παρθένα ροδοκάλλια
Ξαναφέρει από την άβυσσο
Σάν πρωτόβγαλτα κοράλλια·

Όταν ο ουρανός από βραχνάς
Της ψυχής και από φοβέρα
Άπειρο άδειανό και άδιάφορο
Ξαναγίνει πέρα ως πέρα!

Όμως ο άνθρωπος αν γράφτηκε
Γιά πολύ να σέ προσμένει,
Ώ βοτάνι εόν άμισόρητο,
Κ' έμπρός πάντα να πηγαίνει

Σπαταλώντας τὸ λιβάνι του
Στὰ φαντάσματα τῶν δλων
Και τὴ δύναμή του λάτρισσα
Στὰ ποδάκια τῶν ειδώλων,

Κι αν προφήτες θέλη και καλά,
Τῶν θεῶν διαλαλητάδες,
Κι αν τεχνίτες θέλη και καλά
Τῶν ειδώλων δουλεντάδες,

Εἴμ' ἐγὼ ὁ προφήτης, εἴμ' ἐγὼ
Κ' ἤρθα ἐδῶ να διαλαλήσω
Βασιλιά θεῶ τὸ τίποτε
Στὸν αἰῶνα ἔμπρός και πίσω.

Χωρὶς ἔχτρα, χωρὶς ἔρωτα
Ὁ τεχνίτης ἤρθα ἐδῶ
Γιὰ τῶν ψευτοειρῶν σου, ἄνθρωπε,
Τὸ ναὸ να πλάσω ἐγὼ

Τέρας ἄγαλμα τὸ τίποτε
Μ' ὄλες τις θεοποιεῖς τῆς πλάσης,
Τέρας γιὰ να φοβηθῆς,
Και μαζί γιὰ να γελάσης!

Πόρος, Καλοκαίρι τοῦ 1899

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΠΑΛΗΚΑΡΑΣ

Ἡ «Ματιά» τοῦ Ἀβάζου φωτίζει ἀπὸ προχτὲς τὸ γραφεῖο μου και τὸ στολίζει. Δὲ χροταίνω να τὴ βλέπω, να τὴν καμαρώνω. Δὲ λέω πὼς δὲ χροταίνω και να τὴ διαβάζω, γιατί τὴν εἶξερα πρὶ βγεῖ σὲ βιβλίο, ἀπὸ τὰ κομάτια ποῦ μοῦ διάβασε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς κάτου ἀπὸ τὰ πυκνόφυλλα δέντρα τοῦ κήπου του, κι ἀπὸ τὰλλα κομάτια ποῦ δημοσίεψα στὸ «Νουμᾶ». Τὸ βιβλίο λοιπὸν τὸ καμαρώνω μοναχὰ και τὰξίζει. Και σὰ Νάρκισσος καθρεφτίζομαι κ' ἐγὼ σ' αὐτὸ γιατί, ἀρῆνοντας τὴν ψεύτικη μετριοφροσύνη κατὰ μέρος, μπορῶ νὰν τὸ φωνάξω μὲ περηφάνεια πὼς ἡ «Ματιά» δημιουργήθηκε στὶς στῆλες τοῦ «Νουμᾶ», γιατί οἱ ταπεινὲς αὐτὲς στῆλες καλοδεχτήκανε στὴν ἀρχὴ τὰ γλεντζέδικα ποιηματάκια τοῦ Iudas Ergan, και κατόπι τὰ ἔξοχα και καταντίπ Ρωμαϊκά δηγήματά του, σὰν τὸ ἀξέχαστο «Μπῆχαν κλέφτες στὸ μαντρί...», ὅσο ποῦ σιγὰ σιγὰ, μὲ παιγνιδιάρικα τραγουδάκια και μὲ λεβέντικα δηγήματα, ὁ ἀνοιχτόκαρδος Iudas Ergan ξετυλίχτηκε στὸν παληκαρᾶ Ἀβάζο.

Αὐτὸ τὸ ἐπίθετο τοῦ ταιριάζει και μ' αὐτὸ τὸνε χαιρέτησα ὅσα μοῦφερε προχτὲς τὸ βιβλίο του στὸ γραφεῖο μου. Ὁ παληκαρᾶς κ' εἶναι παληκαρᾶς ὅσο λίγοι. Δὲν εἶναι ἀνάγκη να διαβάσετε τὸ βιβλίο του γιὰ να τὸ βρῆτε. Διαβάστε μοναχὰ τὸ ἑξόφυλλο και τὴν ἀφιέρωση. «Ἡ Ματιά. Μελέτη Γ. Ν. Ἀβάζου ὑφηγητῆ στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιο». Μωρὲ τί λέτε; Ὑφηγητής; Ἐπιστήμονας δηλ. ποῦ ὄνειρεύεται μιά μέρα να γίνει καθηγητής, και να μὴ φοβάται να τυπώνει βιβλίο, μὲ τ' ὄνομά του φαρδὺ πλατὺ

και μὲ τοὺς τίτλους του, γραμμὲν στὴ δημοτική; Και να τολμάει ἀκόμα τὸ βιβλίο του αὐτὸ νὰν τάφιερώνει στὸν «ΤΙΜΗΜΕΝΟ ΠΑΤΡΙΟΤΗ». Ἀλέξαντρο Πάλλη, σὲ κείνονε δηλ. ποῦ πῆγε να μᾶς χαλάσει τὴ θρησκεία μεταφράζοντας τὸ Βαγγέλιο; Σὲ κείνον ποῦ προδώνει σήμερα τὸ ἔθνος χαλώνοντας τὴ γλώσσα του, μὲ τις ἀνόητες (γράφτηκε κι αὐτό!) μεταφράσεις τῆς «Ἰλιάδας» και τοῦ «Κύκλωπα»; Σὲ κείνον ποῦ βρίστηκε ἀδιάντροπα ἀπ' ὄλες τις σοβαρὲς ἐφημερίδες μας, ὅσο οὔτε ὁ βρωμερώτερος Ρωμιός;

*

Ναί, ὁ Ἀβάζος τὰκανε αὐτά. Ὁ Ἀβάζος ἀγωνίζεται γιὰ τὴν Ἀλήθεια και ἡ Ἀλήθεια δὲ φοβάται τίποτα. Θὰ μιλήσει, κι ἄς πει ὅ,τι θέλει ὁ κόσμος, κι ἄς γελάσει, κι ἄς πετροβολήσει. Δὲ δίνει λεπτὸ γιὰ τίποτ' ἀπ' αὐτά. Κι ἀντι να τὴν ἀποκαρδιώσουν οἱ βρισιὲς και τὰ πετροβολήματα, τουναντίο τὴ δυναμώνουν και τὴν ἀναγκάζουνε να τραβάει γρηγορώτερα τὸ δρόμο της.

Καλοὶ κ' οἱ σοφοί, μὰ περισσότερο μᾶς χρειάζονται σήμερα οἱ παληκαράδες γιὰ τὸν ἄγιο τὸν ἄγωνα μας. Ἐξοχο τὸ βιβλίο τοῦ Μανώλη τοῦ Τριανταφυλλίδη, δημοτικιστῆς ὁ συγγραφεὺς του ἴσαμε τὸ μεδούλι, μὰ δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰν τὸ γράψει τὸ βιβλίο του στὴ δημοτική. Ἐγραψε στὴν καθαρεύουσα. Κι ὅσα λόγου σου, ὁ ἐπιστήμονας, ὁ σοφός, ποῦ ἔρχεσαι να μοῦ μάθεις πὼς ἡ Δημοτική εἶναι ἡ Ἐθνική μας γλώσσα και πὼς αὐτὴν ἔχουμε καθήκο ἱερὸ να γράφουμε, μοῦ γράφεις τὸ βιβλίο σου στὴν καθαρεύουσα, πὼς ἔχεις τὴν ἀπαιτήση νὰποκοτήσω ἐγὼ, ὁ τιποτένιος γραφιάς, να γράψω τὴ δημοτική; Ποιὸς μπορεῖ νὰρνηθεῖ τὴ μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἀξία τοῦ φίλου και συνεργάτη μου, τοῦ Βέη, μὰ και ποιὸς δὲ σαστίζει ὅσα βλέπει ἕνα ἄρθρο του στὸ «Νουμᾶ» γραμμὲν στὴν ὑπερδημοτική, και τὴν ἴδια μέρα ἄλλο ἄρθρο, σ' ἄλλο περιοδικό, γραμμὲν στὴν ὑπερκαθαρεύουσα; Σὲ μᾶς ποῦ ξέρουμε πὼς ὁ Βέης κι ὁ Τριανταφυλλίδης, και Κινέζικα να γράφουνε, δὲν παύουνε νὰναι δημοτικιστάδες κι ἀπὸ τοὺς φανατικώτερος, τὸ παράξενο αὐτὸ πρᾶμα δὲν κάνει καμιά ἐντύπωση. Μὰ τί θὰ λείει ἄραγες ὁ κοσμάκης ποῦ ζητάει σήμερα να φωτιστεῖ ἀπὸ τοὺς σοφοὺς μας;

Ἀμα ὅλοι οἱ δημοτικιστάδες γράφουμε τὴν καθαρεύουσα, ποιοὶ θὰ γράψουν τὴ Δημοτική; Οἱ κουλοὶ και τὰ κοψοχέρικα ἀγάλματα τῶ Μουσεῖω μας; Ὅταν οἱ δημοτικιστάδες γράφουνε Δημοτική και καθαρεύουσα, δὲ θὰ μπορέσουμε νὰποδείξουμε οὔτε τὴ φιλολογία πὼς ἔχουμε μὲ τὸ μέρος μας, γιατί θὰ σοῦ λείει ὁ «Νουμᾶς» πὼς ἔχει συνεργάτη του τὸ Δημοτικιστῆ Ἀντώνη λ. χ., μὰ θὰ σοῦ λένε και τὰ «Παναθηναία». — «Μὰ ἔχω κ' ἐγὼ συνεργάτη μου τὸ μυχτὸ Ἀντώνη»; θὰ σοῦ λείει και ἡ «Ἀθηνᾶ» τοῦ κ. Χατζηδάκη — «Μὰ ἔχω κ' ἐγὼ τὸν καθαρευουσιάνο Ἀντώνη συνεργάτη μου». Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἕνας ἄνθρωπος θὰ μοιράζεται σὲ τρεῖς... γλώσσες και θὰ παίρνει ἡ κάθε μερίδα τὴ γλώσσα της. Ὁ κοσμάκης, εἶπαμε, θὰ κάνει μιά τέτλια σκέψη, γιατί ἐμεῖς ὅλοι μας τὸ ξέρουμε πὼς εἶναι ὁ Βέης κι αὐτὸς δικός μας, κι ἄς γράφει κάποτε και τὴν καθαρεύουσα.

*

Ὁ Ἀβάζος ἔχει ἔτοιμο γιὰ τύπωμα κι ἄλλο βιβλίο του, τὴ «Θεραπευτικὴ τῶν Ὀφθαλμικῶν παθῶν».

— Αὐτὸ πιά, τοῦ εἶπα, θὰ εἶναι γραμμὲν στὴν καθαρεύουσα, ἀφοῦ εἶναι καθαρὰ διδαχτικὸ βιβλίο και θὰν τὸ διαβάσουνε φοιτητάδες.
— Ἀ, μπᾶ! μοῦ ἀπάντησε ἤσυχα ἤσυχα.

Ἐπειδὴ θὰν τὸ διαβάσουνε φοιτητάδες, γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶναι γραμμὲν στὴ δημοτική! Τί, διάολο! Ἀτιμία κάνουμε και θὰ κρυβόμαστε;

Και ἡ ματιά του ἀστράψε ἀπὸ περηφάνεια. Και θυμήθηκα τὸν ἀγαπημένο μου τὸν Ἐφταλιώτη ποῦ ὅταν τοῦ σύστησα τὸν Ἀβάζο κάπιο μεσημέρι σὲ μιά μπίρα, θάμασε τὴ ματιά του, τὴ γιομάτη εἰλικρίνεια κι ἀπόφαση.

Ἀτιμία κάνουμε; Τὸ ἴδιο ρωτᾶω κ' ἐγὼ κάθε τόσο μερικοὺς δικούς μας ποῦ θέλουνε να κρύβονται και μὲ παρακαλᾶνε να μὴν τοὺς φανερώσω πὼς γράφουνε στὸ «Νουμᾶ». Γιατί, μωρὲ παιδιά, να κρυβόμαστε; Τί κάνουμε; Κλέβουμε, σκοτώνουμε, ἀτιμαζόμαστε, και τρέμουμε μὴ μᾶς πάρουνε μυρουδιά; Δὲ σᾶς δίνει κουράγιο τὸ παράδειγμα τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Καρκαβίτσα, τοῦ Βλαχογιάννη, και τῶσων ἄλλω δικῶ μας; Δὲ σᾶς μεθάει σήμερα ἡ παληκαριά τοῦ Ἀβάζου;

Οἱ ἄλλοι πρέπει να ντρέπονται και να φοβούνται. Οἱ ἄλλοι ποῦ δουλεύουνε στὸ Ἔμα, ποῦ καπηλεύονται τὰ ἱερά και τὰ ὅσια τῆς πατρίδας γιὰ να κερδίζουν παράδες και χερσοκροτήματα. Οἱ ἄλλοι, κι ὅχι Ἐσεῖς οἱ τίμιοι ἐργάτες κ' οἱ ἀπονήρευτοι πατριῶτες. Μακριὰ σας ὁ φόβος και δώστε στὸν ἄγωνα μας ἐκεῖνο ποῦ τοῦ χρειάζεται σήμερα, τὴν Παληκαριά.

*

Ξενυχτώντας τις προᾶλλες πᾶνου στὰ χερῶγραφα τῆς «Ἀπολογίας» τοῦ μεγάλου Δατκάλου μας και λιονταρόψυχο Ἀρχηγῶ μας, πέταξα ἀπὸ τὴ χερά μου ὅσα διάβασα δυὸ τρεῖς χρυσὲς ἀραδοῦλες ἀφιερωμένες τοῦ Ἀβάζου αὐτοῦ γλυκοῦ μου τοῦ Ἀβάζου, ποῦ ἴσως κανένας ἀπὸ μᾶς δὲν τοῦ παραβγαίνει στὴν ἀφέλεια και τὴ δύναμη τῆς πέννας. Ἄνοιξε δρόμο καινούριο ὕστερος ἀπὸ τὸ Μαρκέτη...

Νὰ ἡ κρίση ποῦ ταιριάζει στὸ βιβλίο τοῦ Ἀβάζου ἀφέλεια και δύναμη πέννας. Βιβλίο ἐπιστημονικὸ ποῦ διαβάζεται σὰ ρομάντσο.

Ἡ «Ματιά», μαζί μὲ τὸ Ἡλιοφέγγαρο τοῦ Πάλλη, τὴν Πλουτολογία τοῦ Μαρκέτη, τὸ «Κρασί» τοῦ Στασινόπουλου, τὴ Φυσιολογία τῆς κ. Παπαμύσκου, ποῦ θὰ τυπωθεῖ αὔριο μεθαῦριο, και μὲ τόσα ἄλλα ἐπιστημονικὰ ἄρθρα ποῦ τυπώνονται κάθε λίγο στὸ «Νουμᾶ», ἀποδείχνει ὀλοφάνερα πὼς ἡ Ἐθνική μας γλώσσα, ποῦ εἶναι σήμερα ἡ ἐπίσημη γλώσσα τῆς πόησης και τῆς φιλολογίας μας, θὰ εἶναι μιά μέρα, και πολὺ γρηγορα, και ἡ ἐπίσημη γλώσσα τῆς Ἐπιστήμης, φτάνει να βρεθοῦν τεχνίτες σὰν τὸν Ἀβάζο να τὴν καλομεταχειριστοῦνε και παληκαράδες σὰν κι αὐτὸνε να μὴ δειλιάσουνε νὰν τὰποδείξουνε μὲ τὰ ἔργα τους.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟ ΣΚΥΛΑΚΙ ΜΟΥ

Σιντῆ, μοῦ ψόφησες, καημένη,
χωρὶς τὸν κόσμο να χαρεῖς,
χωρὶς μιά μέρα ἐφινχιμένη
Σὰν ὅλα τὰ σκυλιὰ να δεῖς.

Α. Α.

Μιά φορὰ κάποιος Ἀθηναῖος κατηγοροῦσε τὸ Διογένη, γιατί ἀφοῦ παινέθη περισσότερο τοὺς Λακεδαιμόνιους δὲν κάθεται και μαζί τους. Κι ὁ Διογένης τοῦ εἶπε:

— Γιατί κι ὁ γιατρός, ἂν και ξαναφέρει τὴν ὑγιά, ὅμως δὲν κάθεται ἀνάμεσα στοὺς ἄρρωστους.